

Silje Bergli

«Circle of Life» - En sammenligning av film og scenemusikal

Bacheloroppgave i Musikkvitenskap

Veileder: Ola Nordal

Juni 2019

Silje Bergli

«Circle of Life» - En sammenligning av film og scenemusikal

Bacheloroppgave i Musikkvitenskap
Veileder: Ola Nordal
Juni 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for musikk

 NTNU
Norwegian University of
Science and Technology

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Teori / tidligere forskning.....	3
Generell historie om musikaler	3
Historien om Disney.....	5
The Lion King.....	6
Disney på Broadway.....	7
Filmens handling	8
Analyse.....	9
«Circle of Life» i film.....	10
«Circle of Life» i musikal.....	11
Diskusjon.....	12
Generelle likheter og forskjeller	12
Forskjeller	13
Likheter	15
Avslutning	16
Litteraturliste	18

Innledning

Klokken er 19.30 i Lyceum Theatre i London. Lyset slukkes, og en skingrende stemme runger gjennom hele salen. Stemmen kommer fra en fargesprakende dame med stokk og detaljert afrikansk kostyme. Det er mandrillen Rafiki som roper utover savannen om den nye løveprinsen er blitt født. Hun blir svart både av et kor og to geitelignende karakterer i publikumsboksene på sidene. En sol stiger opp i bakgrunnen fra et tåkelagt gulv, mens giraffer, sebraer, fugler og antiloper kommer inn på scenen – alle med spektakulære kostymer.

Dette er starten av musikalen *The Lion King* i London. Jeg så denne musikalen i forbindelse med bacheloroppgaven tidligere dette semesteret. Musikalen er en adaptasjon av tegnefilmen som kom ut i 1994. Denne filmen ble laget av Disney og er en av deres mest vellykkede filmer. Den har vunnet flere priser, blant annet Oscar for filmmusikken. Noen år etter filmen ble gitt ut, ble den adaptert til scenemusikal på Broadway. Her måtte det gjøres noen endringer, ettersom film og musikal er to helt forskjellige medier. Musikalen ble en stor suksess, og har blitt en av de mest sette musikaler. Den er kjent for sin særegne stil med tanke på kostymer og scenografi. Dette gjøres tydelig blant annet i «Circle of Life», som er åpningssangen både i film og scenemusikal. Det er et viktig nummer som har klare eksempler på endringer som ble gjort i adaptasjonen.

Dermed er problemstillingen min: «Med fokus på introduksjonssangen «Circle of Life» i *The Lion King*, hvilke endringer ble gjort fra film til scenemusikal, og finnes det noen likheter?»

Den første delen i bacheloroppgaven skal handle om historie samt tidligere forskning knyttet til temaet, hvor jeg først vil ta for meg historiske perspektiver på musikal. Her kommer jeg til å fokusere sjangerens dannelse og utvikling. Deretter vil jeg gjøre en beskrivelse av Disney og deres historie, hvor jeg kommer til å fokusere mest på *The Lion King*. Dette blir etterfulgt av en redegjørelse av Disney på Broadway og hvordan *The Lion King* ble en scenemusikal.

I analysedelen kommer jeg til å starte med en generell sammenligning av *The Lion King* som film og musikal, med tanke på lengde og antall numre. Jeg vil deretter fokusere på «Circle of Life», og skrive en beskrivelse av hva som skjer til ulike tider, først i filmen og etterpå i scenemusikalen. Sammenligningen av disse vil komme i diskusjonsdelen. Dette var naturlig da jeg tidlig i diskusjonen tar for meg generelle forskjeller på filmer og sceneproduksjoner, som er nødvendig for å kunne sammenligne disse. I diskusjonsdelen kommer jeg først til å diskutere ulike forskjeller, og siden likheter mellom *The Lion King* som film og scenemusikal, med fokus på «Circle of Life».

For å finne svar på problemstillingen ønsker jeg å ta i bruk ulike tekster som omhandler temaet, blant annet *Musicals - Storbyscene og Drømmerum* av Eigtved, *The Disney Musical on Stage and Screen* av Grossman og *Disney Does Broadway* av Coyle og Fitzgerald. I tillegg kommer jeg til å bruke ulike YouTube-videoer som Disney on Broadway har lagt ut, og da særlig *Classroom Education Series Part 1: From Screen to Stage* hvor de snakker om hvordan filmen ble til scenemusikal. I tillegg har en innspilling av «Circle of Life» i scenemusikalen blitt lagt ut på YouTube, noe jeg kommer til å ta i bruk når jeg finne forskjeller og likheter i filmen og musikalen.

Ettersom en viktig del av denne oppgaven består av å sammenligne *The Lion King* som film scenemusikal, har jeg som sagt vært i London og sett musikalen i Lyceum Theatre. Dette gjør at jeg kan se noe på helheten, selv om jeg skal fokusere på introsangen «Circle of Life».

Teori / tidligere forskning

For å kunne analysere *The Lion King* som film og scenemusikal, er det nødvendig å gjøre rede for hva en musikal er, samt dens historie. Eigtved forklarer musikalen som en slags sammensmeltning av det han kaller den høye kunst og flere populære underholdnings- og musikkformer (1997, s. 12). Han påpeker videre at musikalen er som en musikalsk kameleon på grunn av dens evne til å tilpasse seg, og at den har skiftet karakter flere ganger gjennom historien. Dette har noe med at musikalen alltid har forholdt seg til det moderne samfunnet og at den ofte handler om storbyen. (Eigtved, 1997, s. 13). Det at kunst og det populære smeltes sammen er det som gjør at musikalen skiller seg ut fra andre sjangre.

Generell historie om musikaler

Musikalene har røtter tilbake til flere ulike musikalske teatre fra 1700-tallet, deriblant operaer, pantomimer, melodramaer og minstrels. Eigtved (1997, s. 20) forteller at etter den amerikanske borgerkrigen økte behovet for underholdning, noe som var med på å markere en ny epoke i amerikansk underholdningsliv. Han trekker videre fram fire sjangre som var veldig populære i denne perioden (1997, s. 22): Den første var minstrel-show hvor hvite malte seg svarte og parodierte den svarte befolkningens liv og musikk. De neste sjangrene var burleske og vaudeville, hvorav den førstnevnte var parodier på operaer og operetter importert fra England til New York, og den sistnevnte var komiske småstykker som inneholdt både numre med sang, dans, artister og dyr. Den siste av disse fire sjangrene, er ekstravaganse. Dette var storslåtte forestillinger med sammenhengende historier som ofte krevde store sceneskift, og de måtte derfor investere i nye oppfinnelser, som blant annet elektrisk lys (Eigtved, 1997, s.

22). Det er uenigheter rundt hva som blir kalt den første musikalen, men ekstravagansen *The Black Crook* fra 1866 blir ofte regnet som forgjengeren til musicalene (Preston, 2017, s. 37).

Eigtved (1997, s. 24) påpeker at de populære sjangrene nevnt ovenfor (minstrel-show, burleske, vaudeville og ekstravaganse) smeltet etter hvert gradvis mer sammen, og ble senere til to former: Den romantiske musikal-play, og den komiske og satiriske musikal-comedy. Hittil hadde ingen av disse forestillingene prøvd å integrere musikken i handlingen, noe som ble vanligere å gjøre i starten av 1900-tallet. George M. Cohans var den første som begynte å endre på dette med *The Governor's Son* fra 1901 og *Little Johnny Jones* fra 1903. Selv om han hadde mer fokus på historien enn musikken, prøvde han å tilpasse sangene til handlingen (Eigtved, 1997, s. 24-25). Senere kom Florez Ziegfeld med *Ziegfeld Follies*, som var en blanding av musikal-komedie og revy med en ny versjon hvert år mellom 1907 og 1931. I alle disse versjonene var det en sammenhengende historie. (Eigtved, 1997, s. 27). Fram mot 1. verdenskrig ble forestillingene gradvis mer overdådige hvor kostymer og dekorasjoner stod i fokus.

I 1927 hadde musikalen *Show-Boat* av Jerome Kern og Oscar Hammerstein premiere. Denne var med på å skape et skille i amerikansk underholdningsliv (Eigtved, 1997, s. 30). Denne forestillingen var på mange måter forut for sin tid på grunn av dens temaer om forholdet mellom hvite og svarte, i tillegg til at musikken og sangene var en integrert del av handlingen (Eigtved, 1997, s. 30). Dette la føringer for videre utvikling av musicalens historie, blant annet *Oklahoma!* av Rodgers og Hammersteins i 1943. Ifølge Eigtved (1997, s. 41) er dette den første musikalen som inneholder alle kjennetegnene i sjangeren, blant at musikalen består av to akter og at sangene uttrykker karakterenes personlighet. Rodgers og Hammerstein påvirket musicalene i resten av 40 og 50-tallet, og deres siste de lagde sammen var *Sound of Music* fra 1959 (Eigtved, 1997, s. 43). På slutten av 60-tallet hadde *Hair* premiere, og dette var en av de første musicalene som tok i bruk rock. Det førte senere med seg rockemusikalen *Jesus Christ Superstar* av Andrew Lloyd Webber og Tim Rice (Eigtved, 1997 s. 89). På 80-tallet hadde *Les Misérables* og *Phantom of the Opera* premiere, og disse blir i dag regnet som megamusikaler. Disse musicalene er noen av de som har gått lengst på Broadway. I de senere årene har også Disney blitt godt synlig i musikalmiljøet, hvor flere av deres musikaler blir regnet som megamusikaler, deriblant *The Lion King*.

Historien om Disney

I 1923 startet brødrene Walt og Roy Disney et tegneserieselskap med navn The Disney Brothers Cartoon Studios, som senere ble til Walt Disney Studio (Wasko, 2001, s. 9). De fikk straks rykte på seg for å lage tegneserier av god kvalitet, og ble etter hvert et selvstendig selskap i Hollywood. De begynte å lage tegnefilmer om Mikke Mus, noe som straks ble en stor suksess. Det tok ikke lang tid før de skjønnte at for å tjene penger, måtte de markedsføre gjennom å lage Mikke Mus produkter som leker, dukker og klokker. Dette var med på å øke suksessen (Wasko, 2001, s. 10). Produksjonen av Mikke Mus ble etterfulgt av en serie med kortfilmer, *Silly Symphonies*, hvor de eksperimenterte med ulike følelser og humor. En av karakterene som dukket opp under denne serien var Donald Duck. I tillegg oppstod også flere kjente karakterer, som blant andre Minni Mus, Pluto og Langbein. På 30-tallet var Disney blitt et populært og vellykket selskap (Wasko, 2001, s. 11).

Disney begynte tidlig å ta i bruk musikk i sine filmer. Som Wasko (2001, s. 14) påpeker, var Walt Disney aldri tilfredsstilt med det han hadde oppnådd, og begynte derfor i 1937 med produksjonen av den første animerte helaften-tegnefilmen: *Snow White and the Seven Dwarfs*. I filmen ble det lagt stor vekt på musikken, og hele den første tredjedelen av filmen består av flere sanger knyttet sammen av orkestermusikk (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 225). Filmen ble straks en hit, og ble senere etterfulgt av *Pinocchio*, *Fantasia*, *Dumbo* og *Bambi*. *Dumbo* ble kjent for sin messingmusikk og vant en Academy Award i 1941 (Wasko, 2001, s. 14). Etter krigen, i 1950, oppnådde de nok en suksess med filmen *Cinderella*. Her hadde de for første gang med populære låtskrivere som skrev sangene sammen med ansatte i Disney, noe som gjorde at sangene ble store hiter (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 225). Etter dette ansatte de på 1960-tallet Richard og Robert Sherman som faste låtskrivere i åtte år. Dette førte med seg blant annet suksessmusikalen *Mary Poppins* der de blandet spillefilm og animasjon (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 226).

Etter Walt og Roy døde i 1966 og 1971, ble selskapet preget av en overgangstid med mange utskiftninger av animatører som hadde jobbet der helt siden 30-tallet (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 224). Dette førte til en lang periode hvor filmene de produserte ikke var musikaler, helt til *The Little Mermaid* ble gitt ut i 1989. Coyle og Fitzgerald forteller at *The Little Mermaid* var inspirert av Broadway både av arbeidsmetoder og i sangene (2010, s. 227). Dette ble en stor suksess og ble en døråpner for flere store filmer, som *Beauty and the Beast* i 1991 og *The Lion King* i 1994.

The Lion King

Filmen *The Lion King* kom ut i 1994 og ble regissert av Roger Allers og Rob Minkoff. Grossman (2017, s 118) forteller at filmen opprinnelig skulle hete «King of the Jungle» og hadde et helt annet konsept. Det skulle være en film uten musikk som var ment til National Geographic Special, men dette ble etter hvert endret. Tim Rice ble tekstforfatter og flere elementer førte til at det ble en musikal. Rice hadde mye erfaring fra musikal-miljøet, ettersom han tidligere hadde samarbeidet med komponisten Andrew Lloyd Webber i musikalerne *Evita* og *Jesus Christ Superstar* (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 235). Disney ønsket at sangene i filmen ikke bare skulle funke i filmen, men at de også skulle bli hits utenfor. Derfor fikk Tim Rice ideen om å foreslå den britiske popsangeren Elton John som låtskriver, noe som gjorde at sangene fikk et mer pop-preg enn musikal-preg (Coyle og Fitzgerald, 2010, 235). Det at Disney leide inn en kjent popsanger var ifølge Coyle og Fitzgerald en naturlig utvikling, siden det i tidligere filmer som blant annet *The Little Mermaid* inneholdt pop-inspirerte sanger (2010, s. 235). Tim Rice og Elton John samarbeidet om å skrive fem sanger til filmen: «Circle of Life», «Can You Feel The Love Tonight?», «I Just Can't Wait To Be King», «Be Prepared» og «Hakuna Matata» (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 239).

Hans Zimmer og Sør-Afrikaneren Lebo Morak (kjent som Lebo M.) samarbeidet om å lage filmmusikken. Zimmer, en allerede vel etablert filmkomponist i Hollywood, lagde orkestermusikken og Lebo M. la til afrikanske korelementer. Dette samarbeidet førte til at musikken fikk en blanding mellom afrikanske og europeiske elementer (Coyle og Fitzgerald, 2010, s. 236). Lebo M. synger blant annet i åpningssekvensen i *Circle of Life*, noe som filmens regissør mente ble selve hjertet i filmen. Han mente at denne representerte filmens handling og tok øyeblikkelig seerne med til Afrika (Coyle og Fitzgerald, 2010 s. 236). Hans Zimmer forteller at han ikke hadde skrevet musikk for snakkende dyr før, men understreker at løsningen var å behandle dyrene som menneskelige karakterer med følelser (Grossman, 2017, s. 119).

Filmen oppnådde stor suksess og ble den mest frembringende filmen i 1994. Året etter vant den flere priser, blant annet Oscar for filmmusikken og for sangen «Can You Feel the Love Tonight» (Grossman, 2017, s. 121).

Disney på Broadway

Både Disney og musikal er altså vel etablerte verdener. På 90-tallet ble disse to verdenene smeltet sammen da Disney begynte å adaptere noen av sine filmer til scenemusikaler. Disney debuterte på Broadway i 1994 med *Beauty and the Beast* (Coleman, 2017, s. 375). Musikalen ble straks omtalt for å være familieunderholdning og ble sett av over 35 millioner i 30 forskjellige land (ibid., s. 376). Det at denne filmen ble til scenemusikal er kanskje ikke noen overraskelse, da filmen tok i bruk elementer fra Broadway – spesielt med tanke på sangen «Be Our Guest». Etter denne suksessen bestemte Disney seg for å kjøpe og renovere et eget teater der de senere satte opp *The Lion King* som scenemusikal.

Da *The Lion King* skulle settes opp som scenemusikal, var mange skeptiske til dette. En av disse var Thomas Schumacher, som mente at det var umulig å sette opp filmen på scenen fordi den er så «[...] inherently filmic.» (Allers & Minkoff, 1994¹). I motsetning til *Beauty and the Beast* der alle karakterer er menneskelige, er samtlige karakterer i *The Lion King* dyr. Regissørene av filmen, Allers og Minkoff, fortalte at de brukte å spøke med å forestille seg hvordan *The Lion King* ville sett ut på scenen: «Well, they'll never make this into a Broadway-musical, because you imagine everybody hopping around in fuzzy costumes looking like animals?» (Allers & Minkoff, 1994²). Michael Eisner, daværende sjef for The Walt Disney Studios, så likevel potensialet for scenemusikalen og gjorde Thomas Schumacher ansvarlig for adaptasjonen (Grossman, 2017, s. 121-122). Schumacher skjønnte at de ikke kunne bruke samme strategien som i *Beauty and the Beast* der det ble gjort en adaptasjon som var lik filmen. Det måtte til noe originalt. Derfor foreslo han derfor designeren og dukkeføren Julie Taymor til å bli regissør. (Grossman, 2017, s. 122).

Julie Taymor viser at hun hadde en særegen stil i maskene og dukkene, noe de ønsket å kombinere med *The Lion King* (Allers & Minkoff, 1994³). Stilen bygget blant annet på at man ikke skjule skuespillerne bak masker og kostymer, men at både skuespillerens ansikt samt dukken eller masken skulle være synlig samtidig. Dette skapte det hun kalte «double event», der publikum ville kunne se både karakteren og skuespilleren, og dermed ville karakteren ha to uttrykk (Grossman, 2017, s. 124-125). Taymor forteller at mange var skeptiske til denne bruken av masker og dukker fordi de mente publikum ikke kom til å skjønne om de skulle fokusere på masken eller skuespilleren. Likevel mente hun at publikum kom til å like å se

¹ Schumacher. Bak kulissene: Diamond Edition.

² Allers og Minkoff. Bak kulissene: Diamond Edition.

³ Taymor, Bak kulissene: Diamond Edition.

hvordan dukkeføreren styrer dukken og at de samtidig kom til å leve seg inn i karakteren (Allers & Minkoff, 1994⁴). Hun forklarer at publikum selv kunne fylle inn linjene ved hjelp av fantasi og at «when we see a person actually manipulating an inanimate object like a puppet and making it come alive, the duality moves us» (Taymor i Grossman, 2017, s. 125).

Julie Taymor var veldig tydelig på at scenemusikalen ikke skulle være gjenskapning av tegnefilmen, men en teatralisering av filmens manus (Taymor i Grossman, 2017, s. 122).

Grossman viser at dette gjorde hun blant annet gjennom utvidelser av karakterer, blant annet Simba, Nala og Rafiki (2017, s. 122-124).

Julie Taymor (Disney on Broadway, 2009a, 2:42) påpeker utfordringen med å adaptere en animasjonsfilm til scenen. En animasjon kan gjør alt, både med tanke på landskap og karakterer, mens på scene må man finne teatraliske elementer for å overbevise publikum. Hun forteller at hun elsket å finne ulike måter å skape et naturalistisk landskap på scenen, og at hun var mer opptatt av at skuespilleren ikke skulle behøve svære kostymer med pels for å vise at de var et dyr, men at de selv skulle antyde karakteren med hjelp av bevegelser, maske og en hale. Hun ville vise at man ikke trenger å gå på alle fire for å spille et dyr. Thomas Schumacher poengter at den største utfordringen var å la publikum akseptere at skuespillerne på scenen representerte dyr (Disney on Broadway, 2009a, 2:23). Musikalen viser altså en stor grad av menneskelighet. Julie Taymor mener at: «The success of the movie is humanity, its not that their animals, its they're human in animals guise, so the masks was the sollution. The double event mask where you never hide the performer.» (Allers & Minkoff, 1994⁵).

The Lion King musikalen hadde førpremiere i Minneapolis, hvor det var et entusiastisk publikum som jublet over åpningsshowet. Etter dette begynte de å gjøre seg klar for Broadway, hvor de hadde førpremiere 15. oktober 1997. Musikalen har blitt en enorm suksess og er én av fem musikaler som har gått lengre enn ti år (Grossman, 2017, s. 117).

Filmens handling

Filmens handling finner sted i Afrika, hvor løvene hersker og løven Mufasa er konge. Filmen starter med sangen «Circle of Life». Her feirer dyrene at den nye løveprinsen, Simba, er blitt født. Det blir utført et ritual der Rafiki, en sjaman-mandrill, viser Simba fram til de andre dyrene fra toppen av løveklippen, Pride Rock. Simbas barndom bærer preg av at han én dag

⁴ Taymor, Bak kulissene: Diamond Edition

⁵ Taymor, Bak kulissene: Diamond Edition

skal ta over farens plass og bli konge. Simbas onkel, Scar, ønsker selv å bli konge og legger derfor planer om å drepe Mufasa og Simba. Scars løgner og planer får etter hvert Mufasa drept og Simba rømmer sin vei i den tro, på grunn av Scar, at han selv hadde skyld i at faren ble drept. Simba besvimer midt ut i en ørken, hvor han blir funnet av vortesvinet Pumba og surikaten Timon. De lever et bekymringsløst liv og lærer Simba opp til å legge fortiden bak seg med mottoet «Hakuna Matata». Simba vokser opp sammen med Timon og Pumba, mens hjemme ved Pride Rock har Scar blitt konge og hyenene har tatt over områdene. Simba har ingen anelse om hvor dårlig det går hjemme, helt til han plutselig møter Nala. Her blir han informert om situasjonen og blir minnet på sin rolle i Pride Rock. Det er likevel Rafiki som får overtalt han til å dra tilbake og ta over rollen som konge. Men hjemme møter han motstand av Scar som nekter å gi fra seg tronen. Det blir en voldsom slåsskamp hvor Simba får overtaket og beordrer Scar til å flykte fra Pride Rock og aldri komme tilbake. Scar nekter og dytter Simba utfor en klippe. Simba prøver å holde seg fast mens Scar tar tak i Simbas poter. Rett før han skal dytte han dytte han utover forteller Scar at det var han som drepte Mufasa. Simba blir rasende og klarer å hoppe opp fra klippen og får igjen overtaket over Scar. Scar prøver å legge skylden på hyenene, men ramler utfor klippen hvor hyenene dreper han. Dermed ender det godt for løvene og Simba blir konge. Filmen slutter med at Simba og Nala har fått en løveunge og Rafiki viser den ut fra Pride Rock, hvor man blir minnet på livets sirkel.

Analyse

Når denne filmen skulle adapteres til scenemusikal, var det flere valg som måtte tas. Dette er noe på grunn av at musikalen er lengre enn filmen. Filmen har en varighet på en halvannen time, mens musikalen har blitt forlenget med én time. Dette betyr at i musikalen må handlingen utvides, noe som gjøres blant annet ved å legge til flere numre. Tim Rice og Elton John skrev fem sanger til filmen. Alle disse sangene er med i scenemusikalen i tillegg til 13 nye. Musikken er altså en større del i musikalen enn filmen.

Et av disse nye numrene fra musikalen er «They Live in You». Dette nummeret blir først presentert i første akt, etter at Mufasa redder Simba og Nala fra hyenene. Her synger Mufasa om at Simba aldri er alene fordi kongene fra fortiden alltid holder øye med verden fra stjernen på himmelen. Nummeret blir gjentatt i andre akt, hvor Rafiki tilkaller Mufasas ånd. Her blir Simba minnet på hvem han er og at Mufasa lever i han. I denne gjentakelsen blir sangens

tekst endret til «He Lives in You», samt noen justeringer i teksten. Dette er en sentral sang i musikalen. Denne sangen er for øvrig også brukt i filmens oppfølger *The Lion King 2*.

«Shadowland» er også et nummer som ikke var med i filmen. Her synger Nala om hvordan de har det hjemme ved løveklippen etter at Scar og hyenene har tatt over, og at hun må dra ut for å finne hjelp. I scenemusikalen har Nala fått en sterk personlighet, noe dette nummeret er med på å understreke. Hun har også fått en ekstra rolle i «The Madness of King Scar», som er et nytt nummer i musikalen. I dette nummeret finner Scar ut at for å bli en ordentlig konge må han ha en dronning, hvor han ser for seg Nala, men hun selv nekter.

Av de fem sangene originalt fra filmen, forekommer fire av disse i musikalens første akt. Blant disse er «Circle of Life» er åpningssangen både i film og scenemusikal. Denne sangen har blitt utvidet med bare 30 sekunder fra film til musikal, til tross for stor tidsforskjell mellom filmen og musikalen.

«Circle of Life» i film

En sol står opp i savannen. En mannsstemme synger «Nants' ngonyama bakithi baba», altså «Her kommer løven, mitt folk, faren av vårt land». Et kor svarer tilbake med «Sithi hu negonyama», eller «Vi hyller den kommende løven»⁶. Dette er åpningen av filmen *The Lion King* og starten av «Circle of Life». I en gjentakelse av teksten ser vi nesehorn, gaseller, surikater, og en gepard løfter hodene opp mot den oransje himmelen. Koret fortsetter å synge på zulu mens pelikaner flyr over et fossefall, elefanter vandrer forbi et fjell, fugler flyr over et vann og antiloper hopper over en tåkelagt gresslette. De er på vei mot Pride Rock for å hylle den nyfødte løveprinsen.

En damestemme begynner å synge verset: «From the day we arrive on the planet, And blinking, step into the sun». Her ser vi en giraffmor med sitt barn gå opp mot en bakketopp og ser utover mot de andre dyrene som er på veg mot Pride Rock, mens koret i bakgrunnen synger «Ingonyama nengw' enamabala» repeterende med lette afrikanske trommerytmer. Når resten av første og andre verset synges, ser vi både maur, sebraer, elefanter og andre dyr, mens koret skifter til å synge på «a». Dette bygger seg opp helt til starten av refrenget, «It's the circle of life», og vi tas med til Pride Rock hvor mange dyr har ankommet mens vi følger den blå fuglen Zazu som flyr mot klippen hvor løvekongen Mufasa sitter. Trommerytmene og de andre instrumentene har blitt sterkere og koret i bakgrunnen synger på zulu. Musikken

⁶ Oversettelse hentet fra Grossman, 2017, s. 119.

bygger seg opp idet stemmen synger «Till we find our place» og mandrillen Rafiki går fram blant mengden mens de andre dyrene kneler for han. Han går opp til Mufasa på klippen samtidig med at refrenget avsluttes med «In the circle, The circle of life». Begge går deretter sammen mot den nyfødte løveprinsen Simba som ligger i morens armer. Musikken stilnes og et slags blåseinstrument kommer inn og spiller en enkel melodi mens Rafiki utfører et ritual hvor han åpner en kokosnøtt, dypper tommelen i væsken og stryker den over pannen på Simba. Deretter tar Rafiki med seg Simba og går tilbake mot klippen. Musikken bygger seg opp til han løfter Simba opp fra klippen og holder han høyt opp slik at alle kan se. Refrenget synges på nytt mens alle dyrene jubler. Musikken bygges på ny opp helt til det møter et høydepunkt da solstrålene kjemper seg gjennom skyene og skinner på Simba. Her kneler alle dyrene i ærbødighet for sin nye prins. Det avsluttes med et oversiktsbilde over Pride Rock hvor alle dyrene ser opp mot Rafiki, Simba og hans foreldre Mufasa og Sarabi på klippen mens det avrundes med «In the circle, The circle of life».

«Circle of Life» i musikal

Rafiki står på scenen og starter hele showet med «Nants' ngonyama bakithi baba». Hun blir svart «Sithi hu negonyama» av et ikke-synlig kor. I gjentakelsen dukker det opp en geitelignende karakter i en av publikumsboksene på siden av scenen og svarer Rafikis rop, etterfulgt av en lignende karakter på den andre siden. For å skape en følelse av en soloppgang er åpningsscenen utstyrt med fire lag scenetepper som heises opp, én etter én mens lyset sakte skiftes fra svart og blått til oransje. Når det siste teppet er heist, stiger solen opp fra et tåkelagt gulv. Mens solen heises og koret synger «Ingonyama nengw' enamabala» repeterende, går to giraffer elegant inn på scenen. Begge skuespillerne er utstyrt med styler på hender og føtter og lange giraffmasker som kroner på hodene. De blir etterfulgt av en gepard og en «dansende palme», hvor begge kostymene har imponerende mekanikk. Rafiki synger det første verset: «From the day we arrive on the planet, And blinking, step into the sun» og tre sebraer kommer inn. De travler rundt på scenen sammen med geparden og den dansende palmen. Plutselig kommer en flokk med antiloper hoppende inn. Her har skuespillerne antilope-dokker festet til hodet og armene, hvilket fører til at det ser ut som antilopene hopper når skuespillerne beveger seg. Mens dette skjer kommer det gående en svær elefant blant publikum i salen. Denne elefanten styres av fire personer, én i hver fot. Hengende etter går et mindre elefantbarn, etterfulgt av nesehorn og skuespillere i hvite kostymer med fugler på hode og armer. Alle disse kommer opp på scenen idet Rafiki starter med refrenget med «It's the circle of life».

Mens refrenget synges og alle dyrene er på scenen, åpnes det plutselig et hull på scenen. Ut av dette hullet dukker det opp en sirkelformet trappeoppgang. Dette er Pride Rock. På denne trappeavsatsen står Mufasa og Sarabi med Simba i armene, de går langsomt opp mens Rafiki avslutter refrenget.

Musikken dempes og et blåseinstrument overtar med en ny lett melodi. Her dukker det opp en skuespiller iført blå drakt på scenen. Med seg har han med en fugl festet med en trå på en pinne som dukkeføreren veiver rundt med slik at den fuglen flyr. Dette er Zazu. Mens han flyr rundt blant de andre dyrene, går Rafiki opp på Pride Rock og møter Mufasa, Sarabi og Simba. De går sammen sakte opp mot toppen. Musikken bygger seg opp helt til refrenget starter på nytt i det Rafiki løfter Simba opp og holder han høyt oppe. Alle dyrene hopper og jubler. Musikken bygger seg på ny opp når det synges «Till we find our place» og bakgrunnslyset skifter sakte fra oransje til blått. Alle dyrene kneler for Simba mens Rafiki viser han rundt for mengden. Sangen avsluttes med «In the circle, the circle of life» mens alle dyrene jubler og Rafiki løfter Simba på ny høyt opp.

Basert på disse to beskrivelsene er det både mye likheter og forskjeller mellom «Circle of Life» i filmen og musikalen. Disse forskjellene og likhetene blir utdypet senere i diskusjonsdelen.

Diskusjon

Generelle likheter og forskjeller

Det finnes mange likheter og forskjeller mellom The Lion Kings film- og musikalversjon. Den største forskjellen er at det er to forskjellige medier. En film kan ses overalt og når som helst. Den er konstant og endres ikke over tid. En scenemusikal er live og spilles av skuespillere der og da, noe som gjør at den har lettere å forandres. En scenemusikal blir aldri helt lik fra gang til gang, da den er avhengig av skuespillere og i tillegg må scenemusikalen ses i teateret. Selv om scenemusikalen kan filmes, blir det ikke det samme som å være publikum i salen. *The Lion King* har en ekstra utfordring med at to av hovedkarakterene spilles av barn, som sannsynligvis byttes ut oftere enn de voksne.

Gianetti (2008, s. 321) påpeker at teateret er mer realistisk fordi det er tredimensjonalt, har levende karakterer og konkrete objekter. Film er på den andre siden todimensjonalt og inneholder kun bilder av karakterer og objekter. På grunn av disse store forskjellene, er adaptasjoner en stor utfordring, og det vanskeligste er å gå fra film til teater (Gianetti, 2008, s

330). Dette er mye på grunn av kameraets vinkler og at man ikke kan overføre for eksempel et oversiktsbilde til scenen. Dette gjelder særlig i *The Lion King*, ettersom det er en animasjonsfilm som kan gjøre alt. Den kan skape en afrikansk savanne, den kan vise Mufasas ånd på nattehimmelen og den kan skape ulike karakterer. Den kan også overgå fysiske barrierer, og trenger ikke være realistisk. Dette er ikke mulig å gjøre på scenen i like stor grad.

I tillegg er det stor forskjell på hvordan teater og film oppleves for publikum. I teateret vil distansen mellom scenen og publikum være konstant, da publikum sitter i en sal og har hele tiden den samme vinkelen mot scenen. I film derimot, skiftes vinkler og distanser hele tiden. Her kan det både fokuseres inn på menneskenes ansikt og uttrykk, og samtidig zoome ut for å gi et oversiktsbilde over et område (Gianetti, 2007, s. 321). Dette betyr at i teateret kan publikum velge selv hvor de skal fokusere og selv kan sortere ut hva som er vesentlig, mens i film er publikums fokus avhengig av kameraets plassering og vinkler.

Forskjeller

Som sagt er det stor forskjell på filmen og musikalen fordi det er to forskjellige medier. Ettersom musikalen er én time lengre enn filmen, har historien blitt utvidet. Derfor har det både blitt lagt til nye numre og utvidelse av roller. «Shadowland» og «They Live in You», er eksempler på numre i musikalen som ikke var med i filmen. I tillegg har karakterer som Simba, Nala og Rafiki blitt utviklet og fått større roller. Simba har blitt en mer kompleks. Grossman (2017, s. 122) forteller at Taymor og med-forfatterne ønsket å vise at Simba slet med forvirring og skyldfølelse etter Mufasas død. Derfor la de til en ekstra scene i andre akt hvor Simba overbeviser Timon om å hoppe over en elv med krokodiller. Timon hopper, men faller i elva. Simba blir paralyisert av flashback tilbake til Mufasas død, men klarer likevel å redde Timon. Denne scenen ble kalt «Simba's Nightmare».

Nala har fått en større rolle i musikalen enn filmen. Hun har fått en sterk personlighet noe sangen Shadowland viser. I filmen er Rafiki en hann-mandrill. Han er en klok sjaman som har den rolle å vise fram alle nyfødte løveprinsere. I musikalen er Rafiki endret til en hunn. Hun er fortsatt en klok sjaman som viser fram løveunger, men i tillegg har hun fått en slags fortellerstemme ettersom hun er forsanger i åpningssangen «Circle of Life».

Det at Rafiki synger «Circle of Life» er også en forskjell fra filmen. I filmen blir åpningssekvensen med utropet utført av en mannsstemme og resten av sangen synges av en dame. Disse stemmene er ikke synlige, vi vet ikke hvem det er. I scenemusikalen synger Rafiki både utropet og selve sangen, og er synlig hele tiden. Som nevnt i analysen blir Rafiki

besvart av to geitelignende karakterer, noe som ikke er med i filmen. Dette er med på å gjøre sangen i musikalen et halvt minutt lengre enn i filmen.

Som nevnt tidligere kan film vise alle slags mulige vinkler: Alt fra å zoome inn på ansiktsuttrykk i karakterer, til oversiktsbilder av store området. Dette er ikke mulig på samme måte på scenen. Her har publikum konstant den samme avstanden til scenen og ser fra den samme vinkelen gjennom hele forestillingen. På scenen er det ikke mulig å fokusere inn på karakterenes ansiktsuttrykk eller vise et oversiktsbilde. Derfor er sceneadaptasjonen av «Circle of Life» blitt løst på en helt annen måte, ettersom det i filmen blir brukt mange ulike vinkler og perspektiver. I filmen blir det for eksempel vist oversiktsbilder over dyr som er på veg mot Pride Rock, blant annet elefanter som går fordi et fjell og fugler som flyr over et vann. De fleste dyrene som er med i filmen blir også presentert i scenemusikalen. Her kommer noen dyr inn fra sidene på scenen og andre kommer gående fra salen blant publikum. Dyrene blir altså vist på helt forskjellige måter.

Når refrenger starter i filmen flyr «kameraet» over alle dyrene på reisen og viser til slutt Pride Rock og alle dyrene som har ankommet. Så følger kameraet etter fuglen Zazu og flyr mot Mufasa som sitter på klippen. Slikt er umulig å gjøre på scenen. I musikalen blir elefantene og fuglene presentert i stedet. Her interagerer skuespillerne med publikum, ettersom de kommer gående fra salen og opp på scenen, noe som ikke er mulig å gjøre i film.

Både i filmen og musikalen skjer det et lite brudd hvor musikken dempes og en treblås tar over. Under dette bruddet i filmen utfører Rafiki et ritual på Simba hvor han stryker tommelen over pannen på Simba med væske fra en kokosnøtt. I musikalen derimot blir Zazu presentert for første gang, mens Mufasa, Sarabi og Rafiki går sakte opp Pride Rock med Simba. I musikalen gjør Rafiki noe med Simba, men det er ikke tydelig da det ikke kan zoomes inn på samme måte som i filmen.

Mot slutten av «Circle of Life» bygges musikken gradvis opp helt til det møter høydepunktet. I filmen skjer dette høydepunktet tydelig når Rafiki løfter opp Simba og strålene fra solen treffer Simba. Her kunne de valgt å gjøre det samme i musikalen ved å la lys fra en lyskaster treffe Simba, men det valgte de ikke å gjøre. I stedet skjer dette høydepunktet ved at bakgrunnsfargen på scenen endres fra oransje til blått.

Noe som gjør at scenemusikalen skiller, seg fra filmen er alle dens kostymer, rekvisitter og scenografi. Julie Taymor forteller at i teateret er det lagt opp til at publikum skal fylle inn linjene: «you give them a little bit, and they see more» (Disney on Broadway, 2009c, 0:36). I

musikalen er det altså i større grad lagt opp til at publikum skal bruke fantasi. Vi vet at det giraffene bare er mennesker med giraffmaske og stylvter på armer og føtter. Vi vet den store elefanten ikke er noen elefant og at den styres av en person i hver fot. Likevel blir vi lurt og lar fantasien overbevise oss. Thomas Schumacher forteller:

When they look at what's behind me right now, and they don't see a circular staircase, but they see a rock. When they see people with grass growing out of their head and say it's the savanna. When they see a man with a fantastic mask over his head and they say «oh, he's a lion». Then the audience is on the journey with the theatre maker, and that's the best kind of theatre. (Disney on Broadway, 2009a, 4:30)

Musikalen er altså lagt opp til at publikum skal se mer enn det som egentlig er der. I tillegg er det stort fokus på det Julie Taymor kaller «double event» der både skuespilleren er synlig sammen med masken eller dokken. Karakterene har altså to ansikt. Dette gjør at scenemusikalen får et helt annet uttrykk enn filmen.

Sangen Circle of Life representerer på flere måter handlingen da den illustrerer livssyklusen til alle dyr og skapninger. I tillegg er hele handlingen en representasjon av sirkelen, hvor i starten det feires at Simba er blitt født og slutter med at Simba og Nala feirer at de har født en ny løveunge. I musikalen er dette forsterket og sirkelen har blitt det overordnede tematiske elementet i showet. Sirkelen er et gjennomgående element i hele showet. Blant annet er solen i åpningsscenen rund, Pride Rock er sirkulær og Mufasas maske er formet som en sirkel. I tillegg starter «Circle of Life» med en blå bakgrunn som sakte skifter farge til oransje. Mot slutten blir fargen endret tilbake igjen fra oransje til blått, noe som kan illustrere livets sirkel.

Likheter

Til tross for de store forskjellene mellom filmen og scenemusikalen, finnes det likevel mange likheter. Dette gjelder først og fremst handlingen. Selv om scenemusikalen er lengre enn filmen, er utviklingen av handlingen den samme og alt skjer i samme rekkefølge. I tillegg er også alle de originale sangene fra filmen med i musikalen, hvor alle forekommer i samme rekkefølge. I hverken filmen eller musikalen blir det gjort kjent om når historien foregår – den er med andre tidløs. Det kunne like så godt ha skjedd for flere hundre år siden som i går. Det samme gjelder også med hvor historien skjer. Vi vet at det foregår i Afrika, men vi får ikke noe informasjon om hvor. Historien i filmen og musikalen holder altså til i et ubestemt Afrika og i en ubestemt tid. Dette gjør at handlingen fungerer like godt i dag som den gjorde for 20 år siden.

«Circle of Life» er åpningsnummeret i både film og musikal, og kan på mange måter bli sett som et signalnummer. Her blir tid og sted tidlig etablert, og det blir gjort klart at handlingen foregår i Afrika. I tillegg blir det vist fram ulike sentralpoeng som blir med senere i handlingen. I filmen blir det introdusert ulike dyr som bor i Afrika og at historien skal handle om løven Simba. I musikalen gjøres det tidlig kjent med blant annet kostymer og scenografi og koseptet med «double event» introduseres.

I tillegg finnes det mange andre likheter, som blant annet at det ikke har blitt lagt til noen hovedkarakterer, og at musikken er lik. Likevel er disse likhetene så forskjellige på grunn av at det er to helt forskjellige medier.

Avslutning

Det finnes altså flere forskjeller i sangen «Circle of Life» mellom *The Lion Kings* film og scenemusikal. Den største forskjellen er at film og musikal er to helt forskjellige medier og må tilpasses deretter. Filmen er en tegnefilm og kan få til alt. I musikalen brukes det i stedet ulike kostymer, scenografier og rekvisitter. Kostymene er noe av det som gjør musikalen så spesiell, med blant annet bruk av «double event», noe som skiller den fra filmen. I tillegg har de endret på Rafiki som synger hovedstemmen i scenemusikalen, i stedet for en ikke-synlig stemme i filmen. På grunn av at stemmen i filmen var en dame, ble Rafiki endret fra å være hann i filmen til å bli hunn i musikalen.

Selv om det er mange forskjeller, finnes det også likheter mellom «Circle of Life» i filmen og scenemusikalen. Her er den tydeligste likheten at begge har den samme handlingen, samt at begge er åpningsnummeret i musikalen. I tillegg er begge numrene på mange måter signalnummer. En viktig konklusjon her er at det finnes mye likheter, men samtidig er disse likhetene veldig ulike. For eksempel skjer det både i filmen og musikalen at de går opp på klippen og viser fram Simba foran dyrene, men det gjøres på forskjellige måter.

For å finne svar på problemstillingen stilt i innledningen, startet jeg med å gjøre rede for musikalenes og Disneys historie. Dette var for å vise at musikaler og Disney er to vel etablerte verdener som på 90-tallet prøvde å møtes da Disney satte opp *Beauty and the Beast* som scenemusikal. Det var likevel ikke før de gjorde det samme med *The Lion King* at de virkelig oppnådde suksess. Man kan si at denne er den første scenemusikal hvor Disney har funnet seg selv. Her tok de ikke bruk så mye typisk Broadway-elementer. De kunne bestemt seg for å prøve å gjøre musikalen mest mulig lik filmen, slik som de gjorde i *Beauty and the Beast*,

men de ville gjøre noe originalt. Det er tydelig at de ikke har kopiert filmen, men lagd en teatralisering av filmens manus.

I Lyceum Theatre i London er det fullt liv på scenen. Skuespillere iført karakteristiske dyrekostymer har blikket rettet mot Pride Rock, hvor Rafiki holder den nyfødte løveungen høyt opp slik at alle kan se. Alle dyrene danser mens refrenget synges for full hals. Musikken bygger seg opp og møter et høydepunkt. Bakgrunnsfargen endres fra oransje til blått og det hele avsluttes med et drønn fra en tromme, mens Simba blir holdt opp av Rafiki, Scenelysene slukkes etterfulgt av en dundrende applaus fra publikum, som venter i spenning av å se hva resten av musikalen vil bringe.

Litteraturliste

- Coleman, B. (2017). *New Horizons: The Musical at the Dawn of the Twenty-First Century*. I Everett, W.A. & Laird, P.R. (red.). *The Cambridge Companion to the Musical*. (3. utg.). New York: Cambridge University Press.
- Disney On Broadway. (2009a). *Disney's THE LION KING – Classroom Education Series – Part 1: From Screen to Stage*. [Videoklipp]. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=GJkUKcNcfR0>
- Disney On Broadway. (2009b) *THE LION KING – Classroom Education Series – Part 3: Meet The Characters*. [Videoklipp]. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=QvPvzCNegC8>
- Disney On Broadway. (2009c). *Disney's THE LION KING – Classroom Education Series – Part 7: Setting the Scene*. [Videoklipp]. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=e5nZCVXUk3I>
- Eigtved, M. (1997). *Musicals. Storbyscene og drømmerum*. København: Museum Tusulanums Forlag.
- Fitzgerald, J. & Coyle, R. (2010). Disney Does Broadway. Musical Storytelling in The Little Mermaid and The Lion King. I Coyle, R. (Red.) *Drawn to Sound: Animation Film Music and Sonicity*. (S. 223- 248). London: Equinox Publishing Ltd.
- Gianetti, L. (2008). *Understanding Movies*. (11. utg.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Grossman, B.W. (2017). *The Lion King: A “Blockbuster Feline” on Broadway and Beyond*. I Rodosthenous, G. (red.) *The Disney Musical on Stage and Screen. Critical Approaches From “Snow White” to “Frozen”*. (s. 117–131). London: Methuen Drama.
- Preston, K.K. (2017). *American Musical Theatre Before the Twentieth Century*. I Everett, W.A. & Laird, P.R. (red.). *The Cambridge Companion to the Musical*. (3. utg.). New York: Cambridge University Press.
- Allers, R. & Minkoff, R. (1994). *Løvenes Konge*. DVD. Blu-Ray Diamond Edition. Walt Disney Studio.
- Wasko, J. (2001). *Understanding Disney. The Manufacture of Fantasy*. Cambridge: Polity Press.

